

**EXPEDIENT DE DELIMITACIÓ
D'ENTORN DE PROTECCIÓ**

COL·LEGI TERESIÀ

BARCELONA (BARCELONÈS)

SUMARI

1. Preàmbul i objectius

2. Memòria

2.a. Memòria històrica i arquitectònica

2.b. Bibliografia

3. Règim de protecció

3.a. El monument. Definició i delimitació

3.b. L'entorn de protecció

3.b.1. Delimitació

3.b.2. Justificació

3.b.3. Criteris d'intervenció

3.c. Normativa

3.c.1. Marc legal

3.c.2. Règim d'autoritzacions del Departament de Cultura

4. Annex

4.a. Documentació planimètrica

4.b. Documentació fotogràfica

5. Crèdits

1. Preàmbul i objectius

El monument objecte d'aquest expedient de delimitació d'entorn de protecció és el Col·legi Teresià, situat al carrer de Ganduxer, 85-105, al municipi de Barcelona (Barcelonès).

Aquest element està considerat bé cultural d'interès nacional, en la categoria de monument històric, d'acord amb el que disposa la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català.

El Col·legi Teresià va ser declarat monument històric-artístic per Decret de 24-07-1969, BOE 20-08-1969 i consta inscrit al Registre Estatal de Béns d'Interès Cultural amb el número R-I-51-3820.

L'interès del monument ve motivat perquè és portador de valors històrics, arquitectònics i artístics que el fan mereixedor de gaudir d'una protecció adient.

La seva singularitat rau en el seu valor arquitectònic, artístic, en el seu disseny innovador i en el seu valor com a fita paisatgística d'interès dins del marc urbà que li dona suport.

Totes aquestes consideracions fan necessari establir la delimitació d'un entorn d'aquest monument per tal que aquest disposi d'una protecció integral i possibiliti l'equilibri harmònic entre el monument i l'entorn urbà que l'envolta.

La finalitat dels entorns de protecció dels monuments té una doble direcció: d'una banda, si les edificacions o el paisatge de l'entorn donen un suport ambiental harmònic al monument, l'entorn té una funció de preservació; de l'altra, si les edificacions de l'entorn no aporten un especial suport ambiental al monument, l'entorn de protecció té una funció preventiva, atès que és un mecanisme de control de les futures intervencions que puguin fer-se en les zones més pròximes al monument, per tal d'evitar que aquestes puguin afectar negativament als valors o la contemplació del monument.

2. Memòria

2.a. Memòria històrica i arquitectònica

Edifici bastit entre els anys 1889 i 1890 per l'arquitecte Antoni Gaudí per a col·legi i convent de les teresianes, monges dedicades a l'ensenyament (l'escut de la congregació apareix en diversos indrets).

Gaudí va rebre l'encàrrec de l'obra del fundador de l'orde, Enric d'Ossó i Cervelló, quan l'edifici ja havia estat iniciat l'any 1888 segons els plànols d'un altre arquitecte o mestre d'obres, la qual cosa condicionà l'obra. Gaudí va col·laborar amb el projecte educatiu del pare Ossó, que aplicava les noves tendències de l'educació catòlica. L'any 1908, Antoni Gaudí va fer el projecte d'una capella per al col·legi, que no s'arribà a construir.

El 1994 es feren obres d'ampliació i reforma del pavelló Enric Ossó.

Gaudí construï l'edifici per a convent i col·legi de les teresianes amb un pressupost reduït, cosa que juntament amb l'austeritat pròpia de l'orde religiós determinà que l'obra no tingués gaires pretensions aparents, de manera que la senzillesa de les estructures internes es reflectís a l'exterior, que no és decorat amb cap mena de policromia.

L'edifici de les teresianes esdevé, doncs, una de les obres més coherents de Gaudí, en la qual, interior i exterior formen una unitat. Fet bàsicament de pedra i maó vist, el Col·legi Teresià és un edifici de planta rectangular allargada amb un eix longitudinal de comunicació, format per arcs parabòlics, i quatre pisos d'alçada (planta baixa i tres pisos).

Pràcticament totes les obertures tenen forma propera a l'arc parabòlic; a la planta baixa formen una galeria d'arcs seguits; als pisos primer i segon, els arcs queden inscrits en un rectangle; al darrer pis, una successió d'arcuacions (alternant veritables obertures amb arcs cecs, formen un gran fris que corona el conjunt, al qual se superposa la barana del terrat, que es combina amb una mena de merlets de forma triangular i pinacles amb creus de quatre braços als angles.

En un dels costats llargs hi ha un petit porxo de planta propera al quadrat, que s'eleva dos pisos més formant miradors, tancats amb gelosies de maó amb petits cercles ceràmics de colors.

La porta d'entrada d'aquest porxo, formada per un arc parabòlic, té una reixa de ferro forjat, que està en la línia de la porta del drac dels pavellons Güell, per bé que el seu disseny és més simple.

Al col·legi de les Teresianes de Ganduxer, Gaudí prescindeix pràcticament d'elements ornamentals i utilitza únicament solucions constructives.

2.b. Bibliografia

Antoni Gaudí(1852-1926). Fundació Caixa de Pensions, 1985.

BASSEGODA NONELL, J. *Gaudí, arquitectura del futur*, Barcelona, "la Caixa" ed. Salvat, 1984.

BASSEGODA NONELL, J. *El gran Gaudí*, Sabadell, Editorial AUSA, 1989.

Catàleg del patrimoni arquitectònic històrico-artístic de la ciutat de Barcelona, Barcelona, Ajuntament de Barcelona, 1987.

GÜELL, X. *Antoni Gaudí*, Barcelona, Ed. Gustavo Gili, S.A. col.I. Estudio/paperback, 1986.

HERNÁNDEZ/CROS, J.E., MORA, G. 1 POUPLANA, X. *Guía de Arquitectura de Barcelona*, Barcelona, Publicacions COACB, La Gaya Ciència, 1973.

SOLÀ-MORALES, I. DE *Gaudí*, Barcelona, Ed. Polígrafa, 1983.

Adreces d'Internet

<http://www.gaudi2002.bcn.es>

<http://cultura.gencat.es>

<http://beg.gencat.es>

<http://www.coac.es/COAC/centredocumentacio/biblio/bcatabcn.shtml>

3. Règim de protecció

3.a. El monument. Definició i delimitació

El Col·legi Teresià, a Barcelona, es considera bé cultural d'interès nacional, en la categoria de monument històric, d'acord amb el que disposa la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català.

Es considera monument:

L'edificació conformada pel Col·legi Teresià ubicat al carrer Ganduxer, 85-105 i el seu subsòl.

3.b. L'entorn de protecció

3.b.1. Delimitació

La Llei 9/1993, en el seu article 11.1.b), estableix l'opció de delimitar l'entorn necessari per a la protecció adequada del bé, constituït per l'espai que li dóna suport ambiental. Atesa la conveniència de fer-ne ús per tal de potenciar la protecció integral del monument, es defineix l'àrea delimitada com a entorn de protecció del Col·legi Teresià, a Barcelona (Barcelonès), tot valorant i tenint en compte els següents conceptes:

- a) Interès social: per tal de permetre la visualització del bé immoble des dels espais accessibles.
- b) Valoració paisatgística: s'ha estudiat i valorat la relació del bé immoble amb el paisatge, la seva silueta i altres components bàsics com les edificacions adjacents o aïllades, xarxa viària, espais lliures, topografia i elements pertorbadors.
- c) Anàlisi de l'ordenació territorial i urbanística: s'ha estudiat i valorat la zona urbana actual, la històrica, les previsions conegudes de desenvolupament futur, la vialitat i les parcel·lacions així com la qualificació urbanística.
- d) Documentació històrica gràfica i documental: que ha permès conèixer i valorar la relació del bé immoble amb el territori a través del temps i conèixer l'evolució del paisatge, i de les edificacions de l'entorn.
- e) Anàlisi de l'espacialitat entesa com l'estudi dels àmbits existents i les incidències que poden tenir les noves actuacions previstes pel planejament i previsibles, així com la incidència de les noves actuacions no previstes pel planejament.
- f) Anàlisi arquitectònica: que ha permès conèixer i estudiar les preexistències de tipologies, materials, façanes, color, textures, proporcions de buits i obertures, etc.
- g) Anàlisi de la xarxa viària i les infraestructures de transport actuals i previstes, i de les incidències que tenen en el paisatge el seu traçat, materials i textures d'execució i elements de senyalització així com les zones de vianants i les àrees d'aparcaments actuals i futures.
- h) Valoració dels components sentimentals per a la població com són els visuals, itineraris i ambients habituals així com els espais d'especial rellevància o interès; i l'estat de conservació i usos de les edificacions i dels espais públics i privats de l'entorn.

Aquesta llista de conceptes tot i que és llarga, no és exhaustiva, però és un recull d'aquells aspectes que s'han considerat bàsics. Nombrosos factors incideixen i poden incidir i cal tenir-los present per aconseguir que aquest bé immoble es pugui transmetre en les millors condicions a les generacions futures.

Un cop analitzats i valorats aquests factors en base a la documentació recollida i prèvia observació del lloc, s'ha fixat l'àrea delimitada com a entorn de protecció.

La delimitació d'entorn té com a finalitat controlar la relació entre el Col·legi Teresià i els espais i edificis que els envolten per tal de mantenir els invariants que caracteritzen el teixit urbà on es troben.

Ordre de prelación: en cas de contradicció preval la referència gràfica a qualsevol altra.

L'entorn de protecció del Col·legi Teresià consta grafiat en el plànol número 0 del present expedient, té forma irregular i inclou els següents elements urbans:

- Ronda del General Mitre:

- Finca núm. 81-91: parcel·la del Col·legi Teresià

- Carrer de Ganduxer:

- Finca núm. 85-105: parcel·la del Col·legi Teresià
- Finca núm. 107: edifici en cantonada al carrer d'Alacant

- Carrer d'Alacant:

- Finca núm. 4
- Finca núm. 5-9
- Finca núm. 6-12: parcel·la del Col·legi Teresià

- Carrer de les Escoles Pies:

- Finca núm. 42-46-48: parcel·la del Col·legi Teresià

- I tots els espais públics (carrers, voreres) i privats inclosos dintre del perímetre de l'entorn que es delimita.

3.b.2. Justificació

El fet que aquest edifici estigui declarat bé cultural d'interès nacional i no disposi d'entorn de protecció específicament delimitat, aconsella la definició d'aquesta figura com el millor instrument per a garantir la pervivència dels seus múltiples valors culturals en les millors condicions possibles.

Aquesta figura legal considera i incorpora, des de la seva pròpia definició, les interaccions del monument amb cada un dels elements urbans i naturals del seu entorn, així com la relació entre ells. És, doncs, una eina de protecció global, valorativa de la realitat, amb la clara intencionalitat de conservar en les millors condicions possibles el llegat patrimonial inherent al monument.

La materialització d'aquestes intencions vol assolir l'equilibri entre la necessitat de crear una àrea de protecció al voltant del monument que garanteixi suficientment el control sobre el seu entorn i la voluntat de no afectar més espais dels estrictament indispensables per a la seva correcta percepció.

El criteri fonamental per a definir l'entorn es basa en la especificitat de la parcel·la on s'ubica el monument i la situació de l'edifici en el seu interior. Aquesta parcel·la és de grans dimensions i es troba ocupada en bona part per jardins, pistes esportives i altres edificacions escolars del propi col·legi. Pel seu costat sud dona façana a la Ronda del General Mitre, via d'amplada i importància singular.

Dintre d'aquest conjunt, el monument es situa arrambat a la façana nord de la parcel·la, alliberant l'espai situat entre ell i la Ronda del General Mitre, la seva entrada principal, respecte de la qual es crea el principal eix visual del conjunt.

Aquesta configuració fa que la pròpia parcel·la actuï com a filtre i protecció de l'edifici en les seves vessants sud (Ronda del General Mitre), est (Carrer de Ganduxer) i oest (carrer de les Escoles Pies), fent innecessari incloure cap altra finca en aquestes direccions. La façana nord del conjunt, en canvi, necessita incloure a l'entorn la finca adjacent a l'edifici i les confrontants. Amb aquesta delimitació queda assegurada la coherència de l'entorn proper a l'edifici.

D'acord amb aquest principi general, es justifiquen tot seguit cada una de les finques incloses a l'entorn :

- Ronda del General Mitre:

- Finca núm. 81-91: parcel·la del Col·legi Teresià.

- Carrer de Ganduxer:

- Finca núm. 85-105: parcel·la del Col·legi Teresià
- Finca núm. 107: edifici en cantonada al carrer d'Alacant. La seva ubicació a la cantonada dels carrers de Ganduxer i d'Alacant és confrontant al monument i fa que qualsevol actuació en aquesta parcel·la tingui efectes immediats sobre l'edifici protegit, especialment des dels punts de vista situats a la vorera est del carrer de Ganduxer.

• Carrer d'Alacant:

- Finca núm. 4: aquesta finca es troba dintre de l'angle visual de les perspectives del monument quan s'observa des del carrer d'Alacant, tant en sentit est com oest.
- Finca núm. 5-9: situada just davant del monument, té una incidència visual directe en relació a les seves façanes des de qualsevol dels possibles punts de vista al llarg del carrer d'Alacant.
- Finca núm. 6-12: parcel·la del Col·legi Teresià

• Carrer de les Escoles Pies:

- Finca núm. 42-46-48: parcel·la del Col·legi Teresià

Per altra banda no es considera necessari la delimitació d'un entorn de protecció més ampli pel fet que aquest element està inclòs en el Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic (PEPPA) i Catàleg del districte 5 (Sarrià-Sant Gervasi) de l'Ajuntament de Barcelona, aprovat i vigent des del mes de maig de l'any 2000, amb el número d'element 90 i nivell de protecció A, el màxim possible. El Pla General Metropolità (PGM) també qualifica aquest element amb categoria 7a(p) (equipaments comunitaris i dotacions actuals).

Aquesta concurrència de figures de planejament urbanístic de caire proteccionista es juxtaposen i complementen amb la present delimitació, de manera que queda garantida la conservació dels elements des dels diferents àmbits de competència de les administracions implicades.

El subsòl de l'entorn s'inclou també als efectes previstos per l'article 179 punts 1 i 2 del Decret Legislatiu 1/2005, de 26 de juliol, pel qual s'aprova el text refós de la Llei d'Urbanisme. És a dir, també per prevenir futures actuacions que poden malmetre tant la visualització del mateix monument com representar un risc per a la seva integritat física i ambiental.

3.b.3. Criteris d'intervenció

D'acord amb el que estableix l'article 35.3 de la Llei 9/1993 del patrimoni cultural català, el volum, la tipologia, la morfologia i el cromatisme de les intervencions en els entorns de protecció dels béns immobles d'interès nacional no poden alterar el caràcter arquitectònic i paisatgístic de l'àrea ni pertorbar la visualització del bé. En els entorns dels immobles d'interès nacional és prohibit qualsevol moviment de terres que comporti una alteració greu de la geomorfologia i la topografia del territori i qualsevol abocament d'escombraries, runa o deixalles.

3.c. Normativa

3.c.1. Marc legal

- **Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català.**
DOGC de 11-10-93
- **Sentència del Tribunal Constitucional 17/1991**, de 31 de gener, en recurs d'inconstitucionalitat promogut per la Generalitat de Catalunya contra determinats preceptes de la Llei 16/1985.
BOE de 25-02-91
- **Decret 15/1990**, de 9 de gener, sobre les **Comissions del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura.**
DOGC de 31-01-90
- **Decret 267/1991**, de 25 de novembre, **sobre la declaració dels béns d'interès cultural i l'inventari del patrimoni cultural moble de Catalunya.**
DOGC de 20-12-91
- **Decret 102/1994**, de 3 de maig, **sobre la composició i el funcionament del Consell Assessor del Patrimoni Cultural Català.**
DOGC de 11-05-94
- **Decret 138/1994**, de 30 de maig, pel qual s'adeqüen a la Llei 30/1992, de 26 de novembre, els **procediments de la competència del Departament de Cultura.**
DOGC de 01-07-94
- **Llei 30/1992**, de 26 de novembre, **de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú**
BOE de 27-11-92
modificada per la **Llei 4/1999**
BOE de 14-01-1999
- **Decret 276/2005**, de 27 de desembre, sobre les **Comissions Territorials del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura.**
DOGC de 30-12-2005

3.c.2. Règim d'autoritzacions del Departament de Cultura

Pel que fa als immobles inclosos dins els entorns de protecció dels béns culturals d'interès nacional, el règim d'autoritzacions està regulat pels següents articles de la Llei 9/1993 del patrimoni cultural català:

Article 33. Planejament urbanístic

.../...

2. En el cas dels conjunts històrics, les zones arqueològiques, les zones paleontològiques, els llocs històrics i les zones d'interès etnològic i **en el cas dels entorns de protecció de qualsevol bé cultural d'interès nacional**, l'ajuntament corresponent ha d'elaborar un instrument urbanístic de protecció o adequar-ne un de vigent. L'aprovació d'aquests instruments de planejament requereix l'informe favorable del Departament de Cultura.

Article 34. Autorització d'obres

1. Qualsevol intervenció que es pretengui realitzar en un monument històric, un jardí històric, una zona arqueològica o una zona paleontològica d'interès nacional ha d'ésser autoritzada pel Departament de Cultura, en el termini que sigui establert per reglament, prèviament a la concessió de la llicència municipal.
2. En el cas de les intervencions en béns culturals d'interès nacional altres que els esmentats en l'apartat 1 i **en tots els entorns de protecció**, l'autorització del Departament de Cultura només és preceptiva mentre no hagin estat aprovats els instruments de planejament a què fa referència l'article 33.2.

.../...

4. La potestat del Departament de Cultura a què fan referència els apartats 1 i 2 s'ha d'exercir en el marc dels criteris bàsics i generals fixats per l'article 35 i dels criteris específics que pot contenir cada declaració, sens perjudici del marge d'apreciació discrecional necessari per a valorar en cada supòsit la compatibilitat de la intervenció projectada amb la preservació dels valors culturals del bé.

.../...

4. Annex

4.a. Documentació planimètrica

Plànol nº 0 : Delimitació de l'entorn de protecció

E: 1/1.000

4.b. Documentació fotogràfica

(Font: Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.
Àrea de Planificació i Acció Territorial)

- 01.- Vista des de la cantonada del carrer de Ganduxer amb Ronda del General Mitre
- 02.- Entrada secundària al conjunt des del carrer de Ganduxer
- 03.- Vista carrer de Ganduxer en direcció nord
- 04.- Vista carrer de Ganduxer en direcció oest
- 05.- Vista carrer de Ganduxer i d'Alacant en direcció nord
- 06.- Vista des de cantonada carrer de Ganduxer i d'Alacant en direcció oest
- 07.- Vista des de cantonada carrer de Ganduxer i d'Alacant en direcció sud
- 08.- Vista des del carrer d'Alacant en direcció sud-est
- 09.- Vista des del carrer d'Alacant en direcció sud-est
- 10.- Vista des de cantonada carrer d'Alacant i carrer de les Escoles Pies
- 11.- Vista edifici des de Ronda del General Mitre

01

Vista des de la cantonada del carrer de Ganduxer amb
Ronda del General Mitre

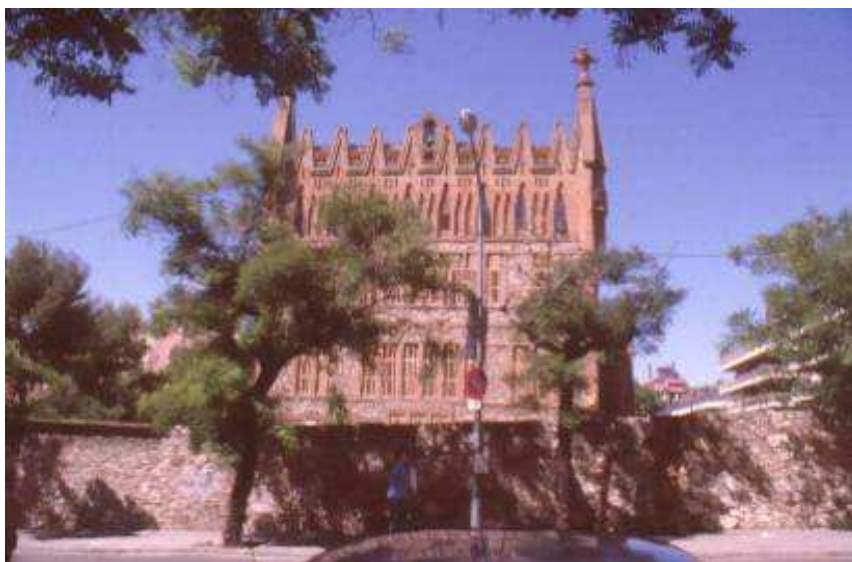
02

Entrada secundària al conjunt des del carrer de Ganduxer

03

Vista carrer de Ganduxer en direcció nord

04

Vista carrer de Ganduxer en direcció oest

05

Vista carrer de Ganduxer i d'Alacant en direcció nord

06

Vista des de cantonada carrer de Ganduxer i d'Alacant en
direcció oest

07

Vista des de cantonada carrer de Ganduxer i d'Alacant en direcció sud

08

Vista des del carrer d'Alacant en direcció sud-est

09

Vista des del carrer d'Alacant en direcció sud-est

10

Vista des de cantonada carrer d'Alacant i carrer de les
Escoles Pies

11

Vista edifici des de Ronda del General Mitre

5. Crèdits

L'expedient de delimitació d'entorn de protecció a favor del **Col·legi Teresià, a Barcelona** (Barcelonès), ha estat redactat per la Direcció General del Patrimoni Cultural.

Direcció: Elsa Ibar Torras
Cap de l'Àrea de Planificació i Acció Territorial

Antoni Navarro i Cossío
Àrea de Planificació i Acció Territorial (APAT)

Mariona Abelló i Sala
Cap de la Secció de Protecció del PCI (APAT)

Coordinació: Mariona Abelló i Sala
Cap de la Secció de Protecció del PCI (APAT)

Redacció: Mariona Abelló i Sala
Cap de la Secció de Protecció del PCI (APAT)

Josep Girabal i Ros, arquitecte (APAT)

M. José Ruiz Ortega (APAT)

Gestió: M. José Ruíz Ortega (APAT)

Planimetria: Ajuntament de Barcelona

Fotografia: Josep Girabal i Ros, arquitecte (APAT)

Barcelona, maig 2007
/jd